

บทที่ 5

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้มุ่งทำการศึกษาถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง ได้ทำการศึกษาตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ อาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มเยาวชนและกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง ที่จะแสดงถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งบริบทของชุมชนที่ศึกษานำไปสู่การรวมกลุ่มของเยาวชนที่จะเสริมสร้างในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วนำเสนอเป็นผลการศึกษาโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 บริบทที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มของเครือข่ายเยาวชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ด้านสังคม
3. ด้านครอบครัว
4. ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน กลุ่มและองค์กร
5. ด้านการเรียนรู้ของเยาวชน
6. ด้านความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเยาวชน
7. ด้านความสัมพันธ์ภายนอกกลุ่มเยาวชน

ตอนที่ 2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง

1. ประวัติความเป็นมาของเครือข่าย
2. พัฒนาการของเครือข่าย
3. วัตถุประสงค์ของเครือข่าย
4. การดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย
5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่าย

6. ผลการดำเนินกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ เครือข่าย

ตอนที่ 1 บริบทที่ส่งผลกระทบต่อารรวมกลุ่มของเครือข่ายเยาวชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

1.ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาลักษณะพื้นที่ด้านกายภาพของอำเภอแม่วางพบว่า มีลักษณะที่เป็นทิวเขา
สลับซับซ้อน ประชากรส่วนใหญ่ทำมาหากินบริเวณพื้นที่ราบเชิงเขาและที่ราบลุ่มใกล้กับแม่น้ำ
เนื่องจากจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยในการผลิตโดยมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ จาก
อดีตพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนมีการสัมปทานป่าไม้และการอนุญาตให้มีการปลูกฝิ่นในพื้นที่
รวมถึงการขยายโครงสร้างพื้นฐานจากรัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ที่มีการสร้างถนน ทำให้การ
คมนาคมที่สะดวกมากขึ้นทรัพยากรป่าไม้จึงถูกทำลายอย่างมาก ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกการสัมปทาน
ป่าไม้และการปลูกฝิ่นทางรัฐบาลก็หันมาส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจซึ่งทำให้เกิดการใช้ทรัพยากร
ดิน น้ำและป่าไม้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของดินและความขัดแย้งจากการใช้
ทรัพยากรน้ำการลดลงของทรัพยากรป่าไม้อย่างรวดเร็ว ส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างจากเดิม
ที่มีวิถีการผลิตเพื่อบริโภคในท้องถิ่นเมื่อรัฐได้เร่งรัดขยายพื้นที่เพาะปลูกในภาคเหนือและมุ่งเน้น
การผลิตเพื่อการค้าในเริ่มแรกมีเพียงการขยายพื้นที่เพื่อการปลูกข้าวต่อมาก็ได้เพิ่มพืชเศรษฐกิจ เช่น
ถั่วเหลือง หอมหัวใหญ่ ลำไย ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าอย่างมากเช่นกัน ปัญหาความขัดแย้ง
เรื่องทรัพยากรในลุ่มน้ำแม่วางได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ ที่ทำให้
ชุมชนทั้งตอนบนและตอนล่างต่างพากันใช้ทรัพยากรดินและน้ำในปริมาณมากขึ้นขณะเดียวกันรัฐก็
เข้มงวดกับการใช้ทรัพยากรทั้งป่าและที่ดินในเขตต้นน้ำ

แม้ความขัดแย้งระหว่างคนที่สูงกับคนที่ราบในแม่วางจะไม่เด่นชัดนักแต่เมื่อใดก็ตามที่
เกิดภาวะขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง ความขัดแย้งระหว่างต้นน้ำกับปลายน้ำก็ยังเกิดขึ้น ในเขตลุ่ม
น้ำแม่วางตอนบน ม้งที่อยู่บนที่สูงที่ขัดแย้งกับปกากะญอที่อยู่ต่ำลงมา ความขัดแย้งระหว่างแม่
วางตอนบนและตอนล่างหรือความขัดแย้งระหว่างเหมืองฝายในลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างด้วยกัน
แม้กระทั่งความขัดแย้งระหว่างคนในเหมืองฝายเดียวกัน แต่ชาวบ้านก็สามารถหาทางแก้ไขได้
เนื่องจากปัจจัยภายนอกที่ทำให้ชุมชนในพื้นที่ต้องรวมตัวกัน เช่น ม้งและปกากะญอในลุ่มน้ำแม่
วางตอนบนก็ได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายลุ่มน้ำแม่วางตอนบนในปี 2537 เพื่อต่อสู้กับปัญหาที่รัฐเร่ง

ประกาศเขตป่าอนุรักษ์ครอบทับพื้นที่ชุมชนและกีดกัน ปิดกั้นไม่ให้ชุมชนบนที่สูงใช้ทรัพยากรได้ นอกจากนี้ยังต้องต่อสู้กับปัญหาการครอบงำของระบบพีชพาณิชย์แบบพันธสัญญา จากกรณีโครงการหลวง ในส่วนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่าง เหมืองฝายต่างๆ ก็เผชิญกับปัญหาสมาชิกเกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกกล้วยบนพื้นที่สูง ต่างแย่งกันปั้มน้ำ หรือขุด และนายทุนภายนอกที่เข้ามากว้านซื้อที่ดิน ใช้น้ำในเมือง โดยที่เหมืองฝายแต่ละแห่งไม่มีอำนาจจัดการได้ (นายบุญส่ง ชินะวงศ์, สัมภาษณ์, 2549)

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแต่สภาพที่ยังไม่เด่นชัดถึงขั้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและทรัพยากรดิน น้ำ ป่า รวมทั้งสภาพแวดล้อมยังไม่ถึงขั้นวิกฤตเสียหายจนไม่สามารถที่จะดำรงชีพอยู่ได้ และเป็นการรับรู้ในปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น ประเด็นการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจึงเป็นการรักษาผลประโยชน์ที่ชุมชนได้จัดดำเนินการเท่านั้น จากความต้องการที่ไม่อยากสูญเสียแหล่งทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย

จากปัญหาที่เกิดขึ้นได้มีผู้นำในชุมชนบ้านหนองเต่าซึ่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนเกิดแนวคิดที่จะสร้างความร่วมมือในการดูแลรักษาป่า จึงค่อยๆเข้าไปพูดคุยกับเพื่อนบ้านแต่ละชุมชนซึ่งประสบปัญหาคล้ายกัน ทำให้เกิดกลุ่มรักษาป่ากลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนขึ้นมา และนำไปสู่การรวมกันเป็นเครือข่ายลุ่มน้ำแม่วางในปี พ.ศ.2536 ต่อมาทำให้มีเครือข่ายทั้งหมด 15 หมู่บ้านซึ่งแต่ละหมู่บ้านคัดเลือกกรรมการมาร่วมกันประชุมเพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านด้วยกันเอง และเป็นตัวแทนชาวบ้านประสานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกตลอดจนพิจารณาและดำเนินมาตรการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้แต่ละหมู่บ้านมีการกำหนดแนวเขตในการดูแลรักษาป่าอย่างชัดเจนขึ้น และตั้งกฎระเบียบลุ่มน้ำ อาทิ การสอดส่องดูแลรักษาป่า การทำแนวกันไฟ ช่วยกันดับไฟป่า ห้ามจับสัตว์ป่า ทำเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา และร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนตำบลแม่วินในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนงานเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ โดยการเรียกร้องให้รัฐยุตินโยบายการประกาศเขตป่าอนุรักษ์ ที่จะมีการอพยพชุมชนออกจากป่า และผลักดันให้รัฐยอมรับแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ตลอดจนการสืบทอดแนวคิดและแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ (มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ, 2548)

ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชุมชนแม่วางตอนบนและตอนล่างเป็นไปในรูปแบบการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ระบบการจัดการทรัพยากรนับตั้งแต่ยุคสัมปทานป่าไม้และการปลูกฝิ่นเป็นต้นมา แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ในการจัดการทรัพยากรร่วมกันที่ชัดเจนนัก เครือข่ายแม่วางตอนบนเกิดขึ้นจากการต่อสู้ปัญหาสิทธิในที่ทำกินและสิทธิในการจัดการป่า อัน

เนื่องจากการที่รัฐรุกเข้าควบคุมวิธีการผลิตของชุมชนต้นน้ำอย่างเข้มงวด จนต่อมาเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างมั่งกับปลาเกะอยู่ในเรื่องการจัดการน้ำ เครือข่ายแม่วางตอนบนก็ได้เป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเปลี่ยนเปลี่ยนปรึกษาหารือกัน ความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายแม่วางตอนบนและตอนล่างเกิดขึ้นเมื่อเกิดปัญหาวิกฤติเรื่องน้ำ ตลอดจนแนวคิดเรื่อง กลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นการรวมตัวของผู้คนที่อยู่ในกลุ่มน้ำเดียวกัน กระบวนการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และก่อรูปเป็นเครือข่ายชุมชนตลอดกลุ่มน้ำแม่วางจึงเกิดขึ้น เครือข่ายกลุ่มน้ำแม่วางในระยะเริ่มต้น เกิดจากความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนที่มีแนวคิดก้าวหน้าทั้งในตอนบนและตอนล่าง ซึ่งผู้นำเหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์กันมานาน

เมื่อรัฐได้เข้ามาส่งเสริมการรวมกลุ่มของเครือข่ายกลุ่มน้ำแม่วางในฐานะเป็นสาขาย่อยของแม่น้ำชาน ที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิงตอนบน เครือข่ายกลุ่มน้ำแม่วางที่ได้ก่อตัวขึ้นก่อนหน้านี้ก็ได้อาศัยโอกาสดังกล่าว สร้างเวทีของการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มน้ำแม่วางให้เป็นรูปร่างขึ้น และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในกลุ่มน้ำ เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่าย โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมกันพัฒนา และอนุรักษ์การจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และมนุษย์ในกลุ่มน้ำแม่วางร่วมกัน จากการได้ร่วมกิจกรรมเวทีชาวบ้าน การพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนจึงเกิดการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นเครือข่ายการจัดการทรัพยากรต่างๆ ขึ้นได้มีการดำเนินการหมายถึงการได้มาซึ่งงบประมาณที่จะได้จากองค์กรต่างๆที่จะให้การสนับสนุนการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน (เครือข่ายชาวบ้าน, 2543)

แกนนำชุมชนหลายท่านในกลุ่มน้ำแม่วาง ได้กล่าวถึงการอนุรักษ์และแพร่กระจายไปยังท้องถิ่นต่างและเป็นสาเหตุหนึ่งของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เกิดเครือข่ายของความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามกระแสที่เกิดขึ้นการกระทำของผู้ใหญ่และแกนนำในชุมชนผู้ที่เป็นที่เคารพศรัทธาของคนในชุมชนและเยาวชน ทำให้เยาวชนเกิดการซึมซับ การเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายและการเป็นคณะกรรมการในกลุ่มเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติกลุ่มน้ำแม่วางตอนบน โดยเริ่มจากกลุ่มเยาวชนกลุ่มน้ำแม่วางตอนบนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่า ทำแนวกันไฟและการสืบชะตาดิน น้ำ ป่า กิจกรรมบางอย่างได้ทำร่วมกันทั้งกลุ่มน้ำทำให้เยาวชนกลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างได้เริ่มเข้าร่วมกิจกรรมด้วยเมื่อเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ พร้อมกับร่วมคิด ร่วมทำในหลายกิจกรรมที่เกิดขึ้นจนมีกลุ่มผู้ใหญ่เห็นและเข้าใจในการทำงานจึงมีการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นทางการขึ้นเพื่อมีองค์กรสามารถจัดการกลุ่มเองได้ นอกจากนั้นเยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมใน

โครงการต่างๆ ที่หน่วยงานขององค์กรพัฒนาเอกชนคือ สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดดำเนินกิจกรรมในรูปของการ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานที่เกิดขึ้นภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงหรือพื้นที่ในกลุ่มน้ำเดียวกัน รวมทั้งมีการพบปะพูดคุยกับเยาวชนในพื้นที่ต่างๆ ส่งผลให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เยาวชนเพิ่มมากขึ้น (แกนนำเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ผ่านมา ประกอบกับการได้รับประสบการณ์จากการร่วมงานกับกลุ่มองค์กรทั้งในและนอกชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดการรวมตัวของเยาวชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนและตอนล่างเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจากการเรียนรู้ที่เยาวชนได้รับมา แล้วนำมาประยุกต์ปรับให้สอดคล้องกับพื้นที่ของตนเอง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเยาวชนที่กำลังดำเนินการนั้นยังมีลักษณะไม่ปรากฏชัดเจนนัก เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าร่วมช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มผู้ใหญ่ โดยมีองค์กรต่างๆ ที่ให้การสนับสนุน แต่ก็สามารถบอกได้ถึงการรวมกลุ่มและประสานการทำงานของกลุ่มเยาวชนได้

2. ด้านสังคม

สภาพสังคมในกลุ่มน้ำแม่วางเป็นสังคมชนบท ประกอบอาชีพเกษตรกรรม วิถีการผลิตพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า การทำงานในชุมชนมีการแบ่งหน้าที่ตามเพศรวมทั้งมีการแบ่งตามอายุชัดเจน ผู้ชายจะทำงานที่ใช้แรงมาก เช่น การไถนา ส่วนผู้หญิงจะทำงานที่ไม่ได้ใช้แรงมากแต่อาศัยความละเอียดของงาน เช่น การปลูกนา หรือการกำจัดวัชพืช กิจกรรมที่มีในชุมชนเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับระบบเครือญาติ ความเป็นพี่น้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรจนไปถึง ขนบธรรมเนียมประเพณี มีการช่วยเหลือในการเพาะปลูก การจัดสรรปันน้ำช่วยงานบุญที่วัด มีความสัมพันธ์กันของคนกับคนในการแบ่งกันทำงานในระดับครัวเรือนจนถึงระดับชุมชน เช่น การทำนาซึ่งมีการเอามือเอารันกันระหว่างคนในชุมชน นอกจากนี้ระบบเหมืองฝายนับว่าเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีขั้นตอนการก่อสร้าง การดูแลรักษา การขุดลอกที่ต้องระดมแรงงานภายในชุมชน มีตั้งกฎระเบียบในการใช้ วิถีชีวิตของชุมชนที่สัมพันธ์ ใกล้ชิด กลมกลืนและให้ความเคารพต่อธรรมชาติ แสดงออกผ่านความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ ชาวบ้านให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติรอบตัว โดยเชื่อในเรื่องเจ้าป่าเจ้าเขา ผีไร่ ผีนา ผีฝาย ผีขุนน้ำ มีส่วนสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ในอดีตเยาวชนหรือคนหนุ่มสาวในกลุ่มน้ำแม่วางมีวิถีชีวิตที่สืบทอดจากบรรพบุรุษคือการทำเกษตรกรรมการแลกเปลี่ยนแรงงานระหว่างชุมชนชุมชนที่อยู่ลุ่มน้ำเดียวกัน หรือชุมชนที่เกี่ยวข้องเป็นญาติสนิทกันจะมาลงแขกแลกเปลี่ยนแรงงานกันในฤดูปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวข้าว ถ้าความสัมพันธ์ในกลุ่มหนุ่มสาวแน่นแฟ้น จะนำกลุ่มได้ดีการลงแขกจะเข้มแข็งมากเชื่อว่าการแลกเปลี่ยนแรงงานของชุมชนเป็นตัวกำหนดผลิตผล การกินคืออยู่ดีของชุมชน รวมทั้งความแข็งแกร่งในการดูแลปกป้องชุมชนด้วย นับว่าเป็นการแลกเปลี่ยนแรงงานครั้งสำคัญซึ่งนอกจากได้งานแล้วยังเน้นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนด้วย หนุ่มสาวต่างชุมชนมีโอกาสรู้จักใกล้ชิดแลกเปลี่ยนการละเล่น การขับลำนำต่างๆ ก่อให้เกิดความสนุกสนานมากกว่าความเหน็ดเหนื่อยจากงาน หากการแลกเปลี่ยนแรงงานระหว่างชุมชนมีความเข้มแข็งจะทำให้เกิดความแข็งแกร่งในการดูแลจัดการระดับลุ่มน้ำ และมีการแต่งงานระหว่างชุมชนมากกว่าการแต่งงานภายในชุมชนเองซึ่งเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนให้มากยิ่งขึ้น (นายจอนิ โอโตะเฮา, สัมภาษณ์ 2549)

ดังนั้น โอกาสที่จะพบเจอกันของเยาวชนในหมู่บ้านเดียวกันและระหว่างหมู่บ้านก็อยู่ในช่วงฤดูการผลิตเพราะถือว่าเยาวชนเป็นแรงงานสำคัญเพราะมีการเอามือเอาแรงกันในการทำเกษตร ผลผลิตในแต่ละปีจะดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนและเยาวชนเหล่านี้ นั่นเอง การพบปะพูดคุยกันจะเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเพราะมีความผูกพันและเกี่ยวข้องในวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน

นอกจากนั้นจะอาศัยโอกาสกิจกรรมชุมชนในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นสร้างความสนิทสนมกันทั้งเยาวชนในหมู่บ้านเดียวกันหรือต่างหมู่บ้านเกิดการรวมกลุ่มการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พิธีกรรมเป็นการปฏิบัติกรรวมกันของกลุ่มเพื่อสืบทอดอุดมการณ์จะมีทั้งระดับครอบครัวเครือญาติ และหมู่บ้านผีเป็นสัญลักษณ์ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ชุมชนและธรรมชาติอย่างไม่แยกจากกัน พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติมักเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบผลิตและการใช้ทรัพยากร เช่น พิธีกรรมความเชื่อเรื่องผีเป็นสิ่งคุ้มครองธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า พิธีกรรมการไหว้ผีไร่ ผีนา พิธีกรรมเลี้ยงผีป่าหรือผีตระกูลเป็นผีเครือญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านเชื่อว่าผียังไม่ไปเกิดยังคอยปกป้องคุ้มครองลูกหลาน พิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อไหว้ผีเรือนที่คอยดูแลรักษาความสงบสุขภายในบ้านเรือน ในตระกูลเดียวกันการนับถือผีปู่ย่าร่วมกันเป็นการสร้างความสามัคคีและความผูกพันของคนภายในตระกูล การเลี้ยงผีบ้านหรือเสื่อบ้านเป็นการมองความสัมพันธ์ของตระกูลและเครือญาติให้ยอมรับกฎกติกาการอยู่ร่วมกันในชุมชน จากความเชื่อที่ว่าหมู่บ้านจะมีผีที่คอยคุ้มครองให้หมู่บ้านมีความร่มเย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่มี

ความขัดแย้ง การเลียงผินา เป็นผีที่ทำหน้าที่ดูแลผืนนาคอยอำนวยความสะดวกให้ข้าวก้างอกงามน้ำอุดมสมบูรณ์ จะทำก่อนที่จะทำนาเพื่อเป็นการบนบานให้ข้าวก้างอกงาม ไม่มีสัตว์มารบกวน เมื่อภายหลังเก็บเกี่ยวก็จะทำพิธีขอขอบคุณผินาอีกครั้ง เป็นการเลียงขอขอบคุณที่ช่วยดูแลรักษาข้าว พิธีเลียงผินาซึ่งเป็นศูนย์รวมของกลุ่มทำนาทำไร่ที่ต้องทำพิธีกรรมเพื่อขอฝนและขอน้ำจากการบวงสรวงผินาฝ่ายขอให้ข้าวก้างอุดมสมบูรณ์มีคุณภาพเพียงพอต่อการเกษตร นิยมทำหลังจากการขุดลอกลำเหมืองหรือซ่อมฝายเสร็จ (นายใจคำ ตาปัญญา โย, สัมภาษณ์ 2549)

พิธีกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ในชุมชน เช่น ในพิธีศพของชาวปกากะญอ หนุ่มสาวจะมีบทบาทสำคัญในการขับไล่หรือบดทอนเพื่อส่งวิญญาณ กลุ่มหนุ่มสาวจะมีการถ่ายทอดแก่กันและกัน กลุ่มวัยรุ่นที่อายุน้อยมักไปร่วมพิธีกับหนุ่มสาวที่มีอายุมากกว่าเพื่อเรียนรู้การโต้ตอบบทล่านำจากผู้ที่มีอายุมากกว่าหรือเก่งกว่าเป็นการเรียนรู้จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และเป็นโอกาสให้หนุ่มสาวในชุมชนหรือระหว่างชุมชนได้พบกัน ถ่ายทอดความในใจซึ่งกันและกัน หมายป้องกันและกัน เพราะมีบทบาทมากมายที่เนื้อหาสาระในการเกี่ยวพาราตีและเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของชุมชนและสั่งสอนเยาวชนคนหนุ่มสาวเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายแก้ว จิก, สัมภาษณ์ 2549)

การเข้าร่วมประเพณีที่สำคัญของชุมชนเน้นประเพณีทางด้านพระพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา วันออกพรรษาซึ่งจะเน้นกิจกรรมทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ฟังธรรม ปล่อยนกปล่อยปลายังมีการปลุกต้นไม้ การบวชป่า การสืบชะตาดิน น้ำ ป่า นอกจากนี้จะเป็นการต่ออายุของทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้แล้ว ยังป้องกันมิให้คนมาทำลาย และยังเป็นการได้พบปะพูดคุยของคนในชุมชนเรื่องต่างๆ รวมถึงการเป็นการประยุกต์ใช้พิธีกรรมเพื่อแก้ไขสถานการณ์ในใหม่เพราะการให้การออกกฎระเบียบอาจมีคนฝ่าฝืนแต่การนำเอาความเชื่อและศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับคนจะกลัวไม่กล้าทำผิด พิธีกรรมความเชื่อจึงเป็นส่วนในการสนับสนุนให้องค์กรมีการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น พิธีกรรมสืบชะตาดิน น้ำ ป่า สามารถสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยความเชื่อดั้งเดิมของศาสนา การให้คุณค่าและเคารพต่อธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติและมีการศึกษาดูงานเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเพิ่มความรู้ให้แก่กลุ่ม ส่วนประเพณีพื้นบ้านได้แก่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานปอยหลวง ก็จะมีรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของชุมชนเองหรือระหว่างชุมชนทำให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

เมื่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไปศูนย์รวมเยาวชนในชุมชนจึงกลายเป็นสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นที่พบปะของเยาวชนและได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลายมากขึ้นทำให้ความสนใจเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง

โอกาสการร่วมกิจกรรมชุมชนก็มีไม่มากนักคงเหลือที่ยังคงปฏิบัติสืบมาได้แก่ งานบุญต่างๆ ในวันสำคัญทางศาสนา งานประเพณีสงกรานต์โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม และมีกิจกรรมบันเทิงมาเป็นแรงจูงใจให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น มีการจัดแสดงดนตรี รำวง และการละเล่นต่างๆ ส่วนหน่วยงานรัฐบาล องค์กรเอกชน จะมีกิจกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นตามแผน เช่น กิจกรรมด้านยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ หรือการจัดกีฬาเพื่อสร้างความสามัคคี เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ซึ่งมีโครงการเข้ามา แล้วให้เยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ทำให้เยาวชนไม่มีโอกาสได้ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือรับผิดชอบ ส่วนโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้จัดทำขึ้น (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

การรวมตัวทำงานของเยาวชนในชุมชนเกิดจากการที่เยาวชนได้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมของแต่ละชุมชนเพราะเยาวชนเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทในสังคมที่ช่วยเหลือ ติดต่อประสานงาน เช่น การติดต่อกับชุมชนอื่นซึ่งเยาวชนมีความคล่องตัวมากหรืองานที่ใหญ่ทำไม่ได้ เช่น การพิมพ์จดหมาย การส่งข่าว เยาวชนบางคนมีความคุ้นเคยกับผู้นำหรือเป็นญาติ ก็จะขอแรงไปหิวานมาช่วยงาน และมักจะมีการชักชวนเพื่อนที่รู้จักสนิทสนมมาช่วยงานด้วย เมื่อมีจำนวนคนมากขึ้นก็กลายเป็นกลุ่มขึ้น เมื่อเสร็จงานแล้วก็จะแยกย้ายกันไปหากมีกิจกรรมใหม่ก็จะมารวมตัวกันอีก เมื่อสมาชิกได้แต่งงานหรือย้ายที่อยู่ก็จะมีสมาชิกใหม่เข้ามาแทนที่รุ่นเดิม การรวมกลุ่มจึงไม่มีความชัดเจน สมาชิกใหม่เข้ามาเนื่องจากสมาชิกรุ่นก่อนได้ชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อมีความชอบก็ร่วมทำ บางคนก็เป็นญาติเป็นเพื่อนสนิท บางคนก็เรียนอยู่ที่เดียวกัน หรือเคยทำกิจกรรมอื่นของชุมชนมาด้วยกัน (แกนนำเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

บริบทด้านสังคม เป็นการถ่ายทอดลักษณะและเอกลักษณ์ของชุมชน ที่มีมาแต่เดิมในรูปแบบของประเพณี พิธีกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ประกอบกับความศรัทธาของชาวไทยที่มีต่อพระพุทธศาสนา ทั้งวัดและพระสงฆ์จึงเป็นศูนย์ประสานความร่วมมือของคนในชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดการประยุกต์ นำประเพณี พิธีกรรมมาใช้ในการสร้างความเชื่อความศรัทธาแก่คนในชุมชน อันเป็นรูปแบบหนึ่ง ที่เป็นผลมาจากการซึมซับพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง เพื่อเป็นกลไกในการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการดำเนินกิจกรรม

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน รวมทั้งความเชื่อ ความศรัทธา ประเพณีพิธีกรรมมาจากวิถีการดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นการมีศูนย์รวมของกิจกรรมในชุมชนคือวัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการชักจูงการร่วมมือร่วมใจในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ทำให้เยาวชนที่มาได้พบปะกันเกิด

ความคุ้นเคยกันและนำมาซึ่งการรวมกลุ่มกันอย่างหลวมๆ ในระยะแรกจนมีการพัฒนาความเป็นกลุ่มเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นในชุมชน

3. ด้านครอบครัว

สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการรวมกลุ่มของเยาวชนเพราะเป็นสถาบันในการขัดเกลา ปลูกฝังความรู้ ความคิดของเยาวชนในอันดับแรกและมีความใกล้ชิดมากที่สุด ในสังคมชนบทของกลุ่มน้ำแม่วางทั้งตอนบนและตอนล่าง วิถีชีวิตของการการอบรมการสั่งสอนเยาวชนภายในครอบครัวมีทั้งทางตรงและทางอ้อมคือมีการบอกกล่าวและทำให้เห็นเกิดการเลียนแบบซึ่งจากบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องและคนในชุมชน

การอบรมสั่งสอนเวลากินข้าวรอบขันโตก เป็นการสืบทอดผ่านการสั่งสอนโดยตรงของพ่อแม่ตามปกติเวลากินข้าวของครอบครัวถือเป็นเรื่องสำคัญ ลูกหลานจะมารอบขันโตกก่อนแล้วพ่อแม่มาถึงจึงเริ่มกินข้าวได้ ผู้เป็นพ่อจะกิน ข้าวคำแรกก่อน แสดงค่านิยมการเคารพยกย่องหัวหน้าครอบครัว เวลากินข้าวถือเป็นเวลาส่วนตัวของครอบครัวในขณะที่กินพ่อแม่และลูกจะร่วมปรึกษาหารือเรื่องต่างๆ พ่อแม่จะถือโอกาสสั่งสอนลูกในเรื่องต่างๆ ไปด้วย

การติดตามพ่อแม่ในการทำงาน เด็กอายุประมาณ 7 ปีจะติดตามพ่อแม่ไปนา ไปไร่ ไปป่า ลูกๆจะเกิดการเรียนรู้ชีวิตในไร่นาและป่า ลูกสาวจะเรียนรู้จากแม่ในงานด้านต่างๆ ตั้งแต่ต้นนอหนุงข้าว ทำไร่ทำนา กำจัดวัชพืช เมื่อกลับมาก็จะเลี้ยงหมู ไก่ ส่วนลูกชายมักออกไปไร่นา ไปล่าสัตว์กับพ่อหรือไปต้อนวัวควายกลับบ้าน การที่ลูกๆ ติดตามพ่อแม่ไปไร่นา เป็นการแบ่งบทบาทสืบทอดพ่อสอนความเป็นชาย ในขณะที่แม่สอนลูกสาวความรู้ที่หญิงพึงมี นอกจากนี้ยังมีการสืบทอดผ่านพี่สาวพี่ชายไปสู่พี่น้อง รวมถึงผ่านลูกพี่ลูกน้องและญาติผู้ใหญ่

การติดตามไปร่วมประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น วันสำคัญทางศาสนาเด็กจะไปทำบุญที่วัด การขนทรายเข้าวัดในงานสงกรานต์ การร่วมทำวาววโคมไฟในงานลอยกระทง การร่วมพิธีกรรมเลี้ยงผีปู่ย่า ผีไร่ ผีนา การช่วยงานแต่งงาน งานศพ ช่วยทำให้ได้เรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกต้อง เมื่อเติบโตเป็นหนุ่มสาวหรือเยาวชนก็สามารถทำเองได้

การแบ่งสิ่งของที่มีอยู่ร่วมกัน เช่น เมื่อหาของป่าหรือผลผลิตที่ปลูกไว้มีจำนวนมากก็จะมี การแบ่งปันให้กับญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านโดยจะแบ่งเป็นส่วนแล้วให้เด็กนำไปให้ การให้เด็กมีบทบาทในการแบ่งปันอาหาร เป็นสื่อที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์และการติดต่อในชุมชนและเด็กได้เรียนรู้การเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกจากนั้นเมื่อมีคนมาเยี่ยมบ้านก็จะเชิญมากินข้าวหรือเชิญญาติ

พี่น้องมากินข้าวด้วยกันเมื่อมีการประกอบอาหารพิเศษทำให้เกิดความสัมพันธ์ภายในเครือญาติ (ผู้ปกครองเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

สถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนการร่วมกิจกรรม เนื่องจากเยาวชนจะนำเอาผู้นำครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เช่น พื้นที่กลุ่มน้ำแม่วางตอนบนบนแกนนำเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายเยาวชน มีพี่ชายเป็นหัวหน้ากลุ่มหนุ่มสาวในหมู่บ้านและมีพ่อเป็นปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับในระดับชุมชนและประเทศ ทำให้เขาได้เข้าร่วมกิจกรรมที่พ่อและพี่ชายทำตั้งแต่ยังเด็กเพราะเห็นการทำงานของพ่อและพี่ชายก็มักจะติดตามไปด้วยในตอนเด็กเพราะถือว่าเป็นการไปเที่ยว เมื่อโตขึ้นก็เริ่มช่วยงานในส่วนที่ทำได้จนได้เป็นแกนนำในที่สุด บางคนปู่และพ่อเป็นฮีโร่มีหน้าที่ประกอบพิธีกรรมของหมู่บ้าน ซึ่งในอดีตมีความสำคัญเปรียบได้กับผู้นำหมู่บ้าน ส่วนในพื้นที่กลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างสมาชิกบางคนพ่อเป็นสมาชิกของกลุ่มเหมืองฝายอยู่ก่อนแล้ว หรือเป็นหัวหน้ากลุ่มหนุ่มสาวของหมู่บ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ ส่วนตัวเยาวชนบางคนจะชอบทำกิจกรรมต่างๆ มาตั้งแต่เด็กและเมื่อทำกิจกรรมทำมีผลดีในด้านต่างๆ เป็นที่ยอมรับของชุมชนทำให้พ่อแม่ให้การสนับสนุน เมื่อไม่มีเรื่องเสียหายผู้ปกครองก็ไม่ว่าอะไรและให้การสนับสนุน นอกจากนั้นวิถีการดำรงชีพในครอบครัว ที่ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน เช่นการทำนา ทำไร่ที่ต้องอาศัยน้ำ ดินหรือ เมื่อเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมของสมาชิกในครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่พ่อแม่ ถ่ายทอดให้ความรู้ อบรม ชัดเกล้าพฤติกรรมของเยาวชนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม โดยการพูดคุยกันในขณะรับประทานอาหารและการสั่งสอนหรือมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบ การพบเห็นเรียนรู้การเข้าช่วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การช่วยพ่อแม่ หาของป่าเก็บเห็ด หน่อไม้ ไปขาย ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งชักชวนพี่น้อง ญาติ เพื่อนบ้านที่รู้จัก จนถึงเยาวชนกลุ่มอื่นมาร่วมทำงานและจะได้นำความรู้ที่สั่งสมมาคิดวิเคราะห์และนำไปประยุกต์ในการจัดกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

การรวมกลุ่มของเยาวชนที่มีผลมาจากครอบครัว และความผูกพันต่อกันของสมาชิกในครอบครัว ส่งผ่านการอบรมสั่งสอนเยาวชนที่ได้รับจากภายในครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อมรวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของเยาวชน จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมารวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ด้านการสนับสนุนหน่วยงาน กลุ่มและองค์กร

การศึกษาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน กลุ่มและองค์กรที่มีต่อการรวมกลุ่มเยาวชน ซึ่งในการศึกษาด้านการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานในภาครัฐบาล และองค์กรพัฒนาเอกชนภายในชุมชนและภายนอกชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อันเป็นการปลูกฝังแนวคิดการรวมกลุ่มส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มเยาวชนให้เกิดขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

โรงพยาบาลแม่วง ให้การสนับสนุนโดยเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ด้านที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ รับรู้และนำไปถ่ายทอดแก่ชุมชน เช่น การต่อต้านยาเสพติด การณรงค์เรื่องโรคเอดส์ ส่วนเทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะให้การสนับสนุนแก่เยาวชนในการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางชุมชนจัดขึ้น เช่น การแข่งขันกีฬาเชื่อมความสามัคคี และให้ทุนสนับสนุนการทำกิจกรรม เช่น การทำแนวกันไฟ การปลูกป่า

องค์กรภายในชุมชนที่มีบทบาทสำคัญต่อความเป็นกลุ่มของเยาวชน คือวิทยาลัยชาวบ้าน ลุ่มน้ำวางเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีความริเริ่มในการมองเห็นความสำคัญของเยาวชนในการที่จะเป็นองค์กรหนึ่งของท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ให้เยาวชนรู้จักการทำประโยชน์ต่อชุมชนของตนเองโดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์กรต่างๆ บ่อยครั้ง เช่น การจัดรายการวิทยุชุมชนคนลุ่มน้ำวาง การบวชป่า สืบชะตาดิน น้ำป่า การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เช่น การเลี้ยงผี ผาย ผีจุนน้ำ ทำให้เยาวชนได้มีเวทีและโอกาสแสดงความสามารถของคนที่มียู่ และยังให้การสนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินการ รวมทั้งส่งเสริมการทำงานและให้คำปรึกษาแก่กลุ่มในการหางบประมาณและดำเนินงานด้านต่างๆ

สถาบันการศึกษา ที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนบ้านกาดวิทยาคมเป็นที่รวมตัวกันของแกนนำเยาวชนจากชุมชนต่างๆ และมาจากการจัดกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการรวมกลุ่มของเยาวชน เช่น กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาความเป็นผู้นำแก่เยาวชน การจัดกิจกรรมเปิดบ้านวิชาการทำให้เยาวชนได้แสดงความสามารถ การจัดทัศนศึกษาในสถานที่ต่างๆ หรือสถาบันการศึกษาอื่นซึ่งเมื่อเยาวชนได้ไปดูมาแล้ว เกิดความรู้ ความเข้าใจและมาประยุกต์ใช้ และการที่เยาวชนได้มีโอกาสเป็นตัวแทนสถาบันไปร่วมกิจกรรมที่องค์กรส่วนกลางหรือองค์กรอื่นๆ จัดขึ้น ได้แก่ การอบรมทำข่าว การอบรมผู้นำเยาวชน อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนเกิดการรวมกลุ่มมาจากการที่เยาวชนได้พบปะกับเพื่อนต่างสถาบัน ต่างถิ่น ได้

เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมจึงนำมาเป็นแบบอย่างและนำมาเผยแพร่ในพื้นที่ของตนเองบ้าง ผลที่ตามมาก็คือ การรวมตัวของเยาวชนเป็นกลุ่ม และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเยาวชน โดยมีสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คอยให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ อันเป็นการเสริมทักษะแก่เยาวชนและให้ความรู้อย่างมากมาย (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการรวมกลุ่มของเยาวชน โดยเฉพาะบทบาทต่อการสร้างเสริมและริเริ่มกำเนิดการรวมตัวของเยาวชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำวางต่างๆ และมีการวางรูปแบบการดำเนินงานเป็นแบบแผน โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ภายในชุมชนและดำเนินงานโดยชุมชน และได้พัฒนาศักยภาพของเยาวชน ตลอดจนส่งเสริมการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กรเยาวชน พร้อมกันนี้ยังส่งเสริมงบประมาณให้กลุ่มเยาวชน ได้มีการดำเนินกิจกรรม นอกจากนั้นยังได้เป็นที่ปรึกษาในการเขียนโครงการขอรับงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง

ความเป็นกลุ่ม องค์กรที่มีการทำงานร่วมกันในด้านต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีการวางระบบการดำเนินกิจกรรม และความเป็นกลุ่มที่มีการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้กลุ่มเยาวชนเกิดการซึมซับพฤติกรรมจากการได้เห็นได้ทำงานในกลุ่ม ภายในชุมชนที่พอจะเป็นแบบอย่างของการทำงานของเขาชน ทำให้เกิดการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนช่วยให้เยาวชนได้มาพบกัน แลกเปลี่ยนความคิด เกิดการเรียนรู้ และปรับประยุกต์นำเอาเทคนิควิธีการมาใช้กับตนเองและนำไปสู่การรวมตัวในแนวร่วมเดียวกันเพื่อจัดการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนของตนเองรวมทั้งการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น ด้วยกระบวนการที่เรียนรู้มาภายใต้ความเป็นกลุ่ม องค์กรเยาวชน การประยุกต์ใช้กิจกรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นทุกครั้งที่เยาวชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่เครือข่ายจัดขึ้น เช่น นักจัดรายการวิทยุ ค่ายสิ่งแวดล้อม และการประชุมเครือข่าย ซึ่งเยาวชนจะมีการนำมาใช้ในทันที

สรุปได้ว่า การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม องค์กรต่างๆ ทั้งภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชนที่มีลักษณะเป็นต้นแบบ แบบอย่างการทำงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทำให้เยาวชนได้ซึมซับแบบอย่างต่างๆ ด้วยและบทบาทขององค์กรเหล่านี้ที่ให้การสนับสนุนด้านการให้ความรู้โดยใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น ค่าย การอบรม การเปิดเวทีชาวบ้าน หรือเวทีเยาวชน รวมทั้งการให้โอกาสแก่เยาวชนในการร่วมทำงานกับกลุ่ม การใช้งบประมาณดำเนินการ ทำให้เยาวชนเกิดทักษะในการเข้าไปมีส่วนร่วมและเกิดความตระหนัก จิตสำนึกต่อส่วนรวม ที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่ม

5.ด้านการเรียนรู้ของเยาวชน

องค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของเยาวชน ได้แก่

5.1 บทบาทของเยาวชน จากลักษณะของเยาวชนที่เป็นวัยที่อยากเรียน อยากรู้ และสนใจติดตามสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสิ่งใหม่ๆ พร้อมทั้งรับและเรียนรู้ด้วยตนเองและประสบการณ์ตรง รวมถึงการรู้จักความสามารถของตัวเองที่มีมาจากการพัฒนาในด้านจิตใจและร่างกาย และการต้องการแสดงออกและให้สังคมยอมรับในการกระทำของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญ ที่จะส่งผลต่อกระบวนการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เมื่อผู้นำกลุ่มเยาวชนจะได้รับประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อได้รับความรู้จากการอบรมหรือเข้าร่วมเวทีเสวนากับกลุ่มต่างๆ มาจะนำมาถ่ายทอดต่อภายในกลุ่มเป็นการถ่ายทอดความรู้เพื่อนำไปพัฒนากลุ่มหรือกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนั้นการได้พบปะพูดคุยกันระหว่างกลุ่มภายในชุมชนและกับกลุ่มภายนอกชุมชนทำให้ได้แลกเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมและนำมาใช้ในกิจกรรมของตนเองเพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ

นอกจากนี้บทบาทที่เยาวชนได้รับจากการร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม องค์การภายนอกเช่น การได้เป็นประธานกลุ่มหนุ่มสาวของหมู่บ้าน ประธานโครงการทูบีนัมเบอร์วันของชุมชน ประธานนักเรียน หัวหน้าทีมกีฬา หรือเป็นสมาชิกในเครือข่ายกลุ่ม องค์การต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การร่วมจัดรายการวิทยุของวิทยุชุมชนคนลุ่มน้ำวางร่วมวางกฎระเบียบของหมู่บ้าน ร่วมเป็นคนทำข่าวภายในชุมชน ประสบการณ์ที่ได้รับนี้มีการทำให้เยาวชนเกิดความคิดใหม่ๆ และมีโอกาสได้แสดงความสามารถของตนให้กลุ่มอื่นๆ ได้ยอมรับ ซึ่งกลุ่มเยาวชนมีการประสานงานและเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรต่างๆ ในชุมชนตลอดเวลา รวมทั้งมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรม และนำรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากองค์กรภายนอกมาเสนอในรูปแบบใหม่รวมถึงการประยุกต์กิจกรรม เช่น การจัดค่ายสิ่งแวดล้อม การจัดทัศนศึกษาดูงานภายนอกชุมชนที่มีการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปลูกป่า บวชป่า มาวางแผนการปฏิบัติเองในกลุ่มเมื่อได้รับมอบหมายซึ่งก็ประสบความสำเร็จดี (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

ธรรมชาติของมนุษย์ คือ การคิดค้น ริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนนับว่าเป็นวัยแห่งการค้นหาคำตอบ ทางออกให้ตนเอง กระบวนการคิดริเริ่มจากเด็กและเยาวชนจึงมักมีอะไรใหม่ ออกมาให้เห็นอยู่เสมอ หากได้รับการเรียนรู้ในทิศทางที่ถูกและมีการให้การสนับสนุนที่ดี

5.2 รูปแบบการเรียนรู้ ที่มีทั้งแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ ดังคำกล่าวของ ประชาชนชุมชนที่ว่า “เรียนรู้หน้าบ่อหน้า ไม่ลืมน้ำบ่อหลัง” ที่ได้มีการนำความรู้มาปรับ ใช้ในรูปแบบ ของกลุ่มได้อย่างเหมาะสมโดยเรียนรู้เอาทุนทางสังคมในชุมชนด้านต่างๆ เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญา ที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมกับนำความรู้ จากที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอก เช่น การเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมจากสถาบันการศึกษา และจากการศึกษาชุมชนอื่นๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพชุมชนและสนองความ ต้องการของกลุ่มเยาวชนเอง รวมถึงบางคนได้เดินทางไปต่างประเทศทำให้ได้รับความรู้ใหม่มาจาก ภายนอกชุมชน การประชุม การได้พูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันถึงปัญหาของชุมชนและหา แนวทางร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยประยุกต์ความรู้ที่มีมาของชุมชนร่วมกับความรู้ที่ได้รับ จากภายนอก และนำมาจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน จากกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมการอบรมค่ายสิ่งแวดล้อมเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใน ชุมชนทำให้เกิดจิตสำนึกและตระหนักรู้สึกถึงและหวงแหนพร้อมที่จะดูแลจัดการร่วมกันในกลุ่ม (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

5.3 แหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ของเยาวชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น มีทั้งบุคลากรได้แก่ พ่อแม่ สมาชิกในครอบครัว ครูหรือ ญาติ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และประชาชนชุมชนที่จะทำหน้าที่ในการจัดเวลา อบรมสั่งสอนให้ความรู้ ในด้านที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เยาวชนได้ศึกษาทั้งทางตรงที่มีการบอกกล่าวและทางอ้อมที่ได้จาก การเข้าร่วมกิจกรรม การเลียนแบบ หน่วยงานภาครัฐบาล และองค์กรเอกชน ที่จะสนับสนุนทั้งด้าน งบประมาณ การให้ความรู้ และการจัดกิจกรรมอันเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้แก่กลุ่มเยาวชนใน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นแหล่งความรู้ที่ได้จาก โรงเรียน การพูดคุยแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มภายในและภายนอกชุมชน หรือจากสื่อต่างๆ ทั้งเป็นเอกสารและ สื่อดิจิทัลที่ทำให้การติดต่อสื่อสารในสังคมสมัยนี้มีความรวดเร็วและทันสมัย และกว้างไกล

กล่าวโดยสรุปว่า การเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเยาวชน ประกอบด้วยบทบาทของเยาวชน รูปแบบการเรียนรู้ และแหล่งความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นส่งผลต่อการรวมกลุ่มของเยาวชน ซึ่งจากประสบการณ์ที่เยาวชนได้รับ และสั่งสมมาจากแหล่ง ความรู้ต่างๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวข้อง ทั้งในทางตรงและทางอ้อมที่ก่อให้เกิดความรู้ ความ เข้าใจ เจตคติ ที่ส่งผลต่อความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม องค์กรต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อม

6.ด้านความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเยาวชน

ระบบความสัมพันธ์ในชุมชนระบบเครือญาติเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ผูกพันบุคคลเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เช่น การแต่งงานของคนระหว่างชุมชนทำให้มีความผูกพันระหว่างบุคคลอยู่มาก และในวิถีชีวิตประจำวันยังเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเริ่มจากกลุ่มเครือญาติในครอบครัวที่ถูกยังอยู่กับพ่อแม่ เมื่อแต่งงานแล้วหรือแม้แต่เมื่อมีการแยกครอบครัวก็ไม่ไกลจากบ้านมาก ตลอดจนการนับถือผีปู่ ย่า ร่วมกัน ทำให้ยึดเหนี่ยวความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสัมพันธ์ภายในชุมชนโดยผ่านการแลกเปลี่ยนแรงงานในการผลิตทางการเกษตร การแบ่งปันอาหารระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้าน การช่วยเหลืองานบุญ งานศพ จากการสังคมที่เปลี่ยนไปการเอามื้อเอารวันในชุมชนลดลงไปจากเดิมแต่ก็ยังมีหลงเหลืออยู่บ้าง แต่ส่วนที่เห็นชัดเจนในการรวมกลุ่มของคนในชุมชนคือ งานศพ ซึ่งจะมีผู้คนไปร่วมงานทั้งคนในชุมชนเดียวกันหรือต่างชุมชนเพื่อการไว้อาลัยให้แก่คนตายเป็นครั้งสุดท้ายและงานบุญที่วัดซึ่งมีกลุ่มคนในหลายๆ กลุ่ม ทั้งผู้อาวุโส ผู้ใหญ่ และเยาวชน การเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งต้องทำร่วมกันในหลายๆ ช่วงอายุทำให้เชื่อมโยงคนในแต่ละวัยเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยเกิดความเข้าใจกัน และมีการเชิญชวนให้ชุมชนอื่นได้เข้าร่วมเกิดการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน

เมื่อมีการจัดกิจกรรมด้านต่างๆ เยาวชนจะมาร่วมกิจกรรมช่วยกัน ซึ่งในการรวมกลุ่มกิจกรรมจะมีเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่เป็นแสดงความเป็นผู้นำและพร้อมที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการประสานงานและดำเนินกิจกรรมให้แก่เยาวชนด้วยกันในชุมชนเมื่อมีการร่วมกันทำกิจกรรมแบบต่อเนื่องก็เกิดเป็นความสัมพันธ์กันไม่ว่าจะจัดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนหรือตอนล่างและการเข้าร่วมไม่ได้มีการบังคับและยังมีการถ่ายทอดให้สมาชิกที่ไม่ได้เข้าร่วม และเมื่อมีการรวมกลุ่มสมาชิกบางคนจะแสดงบทบาทความเป็นผู้นำ คอยช่วยเหลือประสานงานในกลุ่มทำให้ได้รับการยอมรับในการเลือกเป็นผู้นำในครั้งต่อไป ความสัมพันธ์ไม่มีเฉพาะในกลุ่มเยาวชนเท่านั้นยังรวมไปถึงกลุ่มอื่นๆ แม้องค์กรจะเป็นคนละรูปแบบกับกลุ่มเนื่องจากวัยที่ต่างกันทำให้ความคิดต่างกันทำให้มีความสัมพันธ์แบบให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้คำปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมมากกว่าการร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยกัน (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

นอกจากนี้การรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ ยังมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชุมชนอื่น รวมถึงการเข้าร่วมประเพณีระหว่างชุมชนทำให้มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การจัดประชุมเวทีของหน่วยงานพัฒนาเอกชนและภาครัฐทำให้เยาวชนตื่นตัวและสร้างจิตสำนึกให้แก่ชุมชน การประชุมเป็นการเสนอภาพปัญหาของชุมชน มีการแลกเปลี่ยน

ความรู้ ความคิดเห็นและช่วยกันแก้ไขปัญหาเพราะทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ใช้ร่วมกันจึงต้องอาศัยการร่วมมือกันในการดูแลรักษา

ความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มมักมีความสัมพันธ์ในทางเครือญาติหรือความเป็นเพื่อน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรวมกลุ่มของเยาวชน ได้แก่ การมีญาติพี่น้องหรือเพื่อนได้เป็นสมาชิกของกลุ่มอยู่ก่อนแล้ว ก็จะมีการชักชวนกันมาเข้าร่วมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน สมาชิกภายในกลุ่มไม่ได้จำกัด เพศ และการศึกษาเนื่องจาก เป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีทั้งเยาวชนเพศชาย หญิง รวมกันและมีทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษาและเยาวชนที่จบการศึกษาและประกอบอาชีพภายในชุมชน ซึ่งไม่ได้เป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกันแต่ยังเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละคนในด้านต่างๆ (แกนนำเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและต่างชุมชน ความเป็นเพื่อนในการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเป็นคนรักที่ท้องถิ่นเดียวกันทำให้ชุมชนแต่ละชุมชนรู้สึกความเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ และการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนและรัฐบาลในการให้ความรู้ โดยการอบรม การศึกษาดูงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาและสร้างเครือข่ายในระดับที่กว้างขึ้นอีก เช่น ในระยะแรกเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบนจัดแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาที่บ้านทุ่งหลวง จัดกิจกรรมทำแนวกันไฟ เยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างก็จะเข้าร่วม และเมื่อเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างจัดกิจกรรมค่ายสิ่งแวดล้อม การปลูกป่า เยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบนก็จะเข้าร่วมเช่นกัน เมื่อทำกิจกรรมร่วมกันจึงทำให้ได้รู้จักคุ้นเคยสนิทสนมกันขึ้นจึงได้รวมกลุ่มและจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายที่มีแนวคิดร่วมกันและมีความเข้มแข็งในการจัดการกิจกรรมของกลุ่ม

สรุปว่า เยาวชนได้สร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรม ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้น จากการพูดคุย การพบประร่วมประชุม ร่วมทำงาน ความถี่เกิดขึ้นหรือสภาพของความใกล้ชิดของบุคคลในกลุ่ม รวมทั้งองค์กรร่วมต่างๆ ทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมีความชัดเจนมากขึ้น ให้เยาวชนซึ่งเป็นสมาชิกได้เรียนรู้จากรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ด้วยเรื่องราว เนื้อหาของการติดต่อสัมพันธ์ ที่มีอิทธิพล ต่อความคิด ความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในพฤติกรรมซึ่งกันและกัน ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มของเยาวชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.ด้านความสัมพันธ์ภายนอกกลุ่มเยาวชน

การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในชุมชนตามลำพัง อาจทำให้มีกิจกรรมในระดับหนึ่ง แต่ด้วยการเป็นเยาวชนที่ต้องการเพื่อนในการพบปะ พูดคุย อยากทำงานร่วมกันในวงกว้าง ต้องการประสบการณ์ใหม่และแลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานที่แปลกใหม่ นอกจากนั้นประสบการณ์การทำงานที่มีไม่มากอาจมีข้อผิดพลาดหรืออุปสรรคปัญหาในการทำงานทำให้เยาวชนต้องทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นๆ

ความสัมพันธ์ภายนอกชุมชนส่วนใหญ่ จะเกิดจากการที่เยาวชนได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การอบรม การเข้าร่วมเวทีเสวนากับกลุ่มต่างๆ การศึกษาดูงานทำให้เกิดประสบการณ์อย่างมากมาย และมีการนำมาขยายถ่ายทอดความคิด กิจกรรมกันภายในกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มมีการพัฒนาการทำงาน โดยเฉพาะด้านการปรับประยุกต์รูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ความสัมพันธ์ของกลุ่มเยาวชนกับกลุ่มอื่นๆ เกิดจากการเปิดโอกาสจากกลุ่มผู้ใหญ่ที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมและได้กำหนดบทบาทหน้าที่ เช่น การจัดทำเอกสาร การประชาสัมพันธ์ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างเมื่อมีการยอมรับในชุมชนทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าแห่งตนและรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยมีกลุ่มผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเมื่อรวมกลุ่มกันภายในชุมชนแล้วก็ได้เกิดความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนในการดำเนินกิจกรรม เช่น กลุ่มเหมืองฝายเข้าร่วมพิธีกรรมการเลี้ยงผีโดยเยาวชนได้มีหน้าที่ในการเตรียมอุปกรณ์ในพิธี อำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ใหญ่ เมื่อมีการดำเนินการในปีต่อไปก็รู้หน้าที่ของตนเองที่จะช่วยนอกจากนั้นยังได้ศึกษาพิธีกรรมเพื่อนำไปสืบทอดต่อไป กลุ่มวิทยุชุมชนได้เข้าร่วมจัดรายการซึ่งในระยะแรกก็ทำร่วมกับผู้ใหญ่เมื่อมีความรู้และประสบการณ์ก็สามารถจัดรายการเองได้พร้อมทั้งเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มในด้านต่างๆ รวมถึงด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการขยายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มต่างๆ เป็นเครือข่ายของวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วาง ถือเป็นกลุ่มองค์กรที่เลี้ยงที่เป็นตัวหนุนเสริม ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานของเยาวชนให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน เสริมกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะเสริมศักยภาพเยาวชนให้เพิ่มมากขึ้น การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มต่างๆ เช่น การเข้าร่วมประชุม เวทีเสวนา การอบรมต่างๆ รวมทั้งการทัศนศึกษาดูงานในต่างจังหวัดเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนและนำความรู้จากชุมชนอื่นมาประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเอง (กลุ่มเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและเอกชน เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มได้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและได้รับการยอมรับการทำงาน ส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือและทุนการดำเนินกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมกับสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน(สรพ.) มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ ที่คอยให้คำแนะนำและปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ และเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานได้ให้คำปรึกษาสำหรับการขอรับทุนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ(สสส.) เพื่อนำมาจัดกิจกรรมของกลุ่ม

จากการศึกษาบริบทที่ส่งผลต่อการรวมกลุ่มของเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พบว่า ด้านการสนับสนุนจากองค์กรหน่วยงานต่างๆ และด้านความสัมพันธ์ภายนอกกลุ่มเยาวชน เป็นบริบทที่มีผลมาก ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรหน่วยงานต่างๆ จะให้การขับเคลื่อนการทำงานของเยาวชนมีความต่อเนื่องยั่งยืน เสริมกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เป็นแม่แบบการทำงานแก่กลุ่มเยาวชนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ชีววิถีพฤติกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่เยาวชนสามารถคิดได้ และปรับประยุกต์ใช้แนวทางการดำเนินกิจกรรมที่เคยได้รับจากกลุ่ม องค์กรต่างๆ นั้นมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม

ในขณะที่ด้านความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเยาวชนของสมาชิก และด้านการเรียนรู้ของเยาวชน จนเกิดประสบการณ์ต่างๆ ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติของวัยรุ่น ที่อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และสนใจติดตามสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสิ่งใหม่ๆ พร้อมทั้งรับและเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการชักชวนเยาวชนที่มีแนวคิดเดียวกันมารวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ และจากอิทธิพลของความเป็นญาติพี่น้อง กลุ่มเพื่อน การได้รู้จักกัน เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่มักจะเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ มาก่อน ซึ่งก่อให้เกิดแนวร่วมทางความคิดและกิจกรรมร่วมกัน

ส่วนด้านสังคมจะเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มของเยาวชน จากประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นการเชื่อมโยงผู้คนในชุมชนให้รวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมและวิถีชีวิตที่ผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการเรียนรู้ของเยาวชนในการเกิดจิตสำนึกและตระหนักรู้รักษาหวงแหนนำไปสู่การจัดการที่ดีและเหมาะสม นอกจากนี้ด้านครอบครัวอาศัยจากความผูกพันของสมาชิกในครอบครัวการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติให้เห็น การรู้จักแบ่งปันสิ่งของก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และเรียนรู้แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ผ่านจากกระบวนการขัดเกลาทาง

สังคม การอบรมทั้งในทางตรงและทางอ้อม จากสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน การเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เยาวชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเช่นกัน

สำหรับด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนและการรวมกลุ่มของผู้ใหญ่ในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เยาวชนได้เข้าร่วมช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ จนเป็นที่มาของการดำเนินกิจกรรมของเยาวชน และได้นำประเด็นด้านนี้มาใช้ในการจัดทำกิจกรรมของกลุ่ม จากปัญหาที่มีผลต่อวิถีชีวิตส่งผลกระทบถึงการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและจากกระแสการอนุรักษ์ในเขตลุ่มน้ำแม่วาว

ดังจะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มของเยาวชนที่เกิดขึ้น มีการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนรู้ใหม่มารวมกับความรู้ที่มีอยู่เดิมของแต่ละคนนั้นมาใช้ปรับประยุกต์เพื่อให้เป็นแนวทางของการดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของกลุ่ม รวมถึงการนำทักษะการปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มก่อให้เกิดกระบวนการของการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนแบบต่างๆ ที่เป็นผลมาจากบริบทด้านต่างๆ คือ ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน กลุ่มและองค์กร ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการเรียนรู้ของเยาวชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเยาวชนและภายนอกกลุ่มเยาวชน

ตอนที่ 2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาว

1. ประวัติความเป็นมาของเครือข่าย

ในอดีตการรวมกลุ่มของเยาวชนมาจากการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนประจำหมู่บ้านหรือมีหน่วยงานอื่นที่เข้ามาส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมให้กับกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่หน่วยงานของรัฐคัดเลือกเข้าร่วมและกิจกรรมส่วนใหญ่ก็เป็นการประกอบอาชีพ เช่น การแข่งกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ การประกอบอาชีพแปรรูปอาหาร ส่วนในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมักจะมีมาจากประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อในการประกอบอาชีพ เช่น การเลี้ยงฝ้ายฝักรั้ว ฝักรั้ว การขอขมาแม่น้ำในประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

สำหรับการรวมกลุ่มและพบปะกันของกลุ่มเยาวชนในลุ่มน้ำแม่วาว โดยเริ่มกลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำวาวตอนบนส่วนมากจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอได้เข้าไปประสานงานช่วยเหลือกิจกรรมด้านต่างๆ ของเครือข่ายการจัดการทรัพยากรของลุ่มน้ำแม่วาวของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วาว

ตอนบน โดยกลุ่มเยาวชนก็เป็นลูกหลานหรือญาติกับกลุ่มผู้นำเหล่านั้น เมื่อมีการพบปะกันและมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันมากขึ้นก็เริ่มจะทำกิจกรรมของกลุ่มแต่ก็เป็นกิจกรรมที่ร่วมมือกับกลุ่มผู้นำเครือข่ายยังไม่ได้มีกิจกรรมเป็นของตนเอง ส่วนกลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างจะมีการรวมกลุ่มจะอาศัยโอกาสที่มีกิจกรรมในสถาบันการศึกษาและในชุมชน เช่น งานบุญต่างๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยทั่วไปแล้วจะมีความผูกพันกับวัด ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน โดยเยาวชนจะมีการมีความสัมพันธ์กันจากความเป็นเพื่อนในสถาบันเดียวกันหรือเป็นญาติ ที่เคยร่วมทำกิจกรรมภายในหมู่บ้านด้วยกัน เมื่อมีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนและได้ชักชวนให้เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งของชุมชนเข้าร่วมทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันแต่จะเกิดขึ้นภายในกลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างเท่านั้นกิจกรรมที่เข้าร่วมก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรงมักจะเป็นกิจกรรมที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรชุมชนรวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนจัดขึ้นแล้วได้ไปเข้าร่วม เช่น การอบรมแกนนำเยาวชนด้านเอดส์ การแข่งขันกีฬาของชุมชน กลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบนและตอนล่างจึงไม่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงแต่รู้จักกันโดยความเป็นเพื่อนที่เข้าร่วมอบรมหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนเท่านั้น (นายสิวกอ โอโตะเฮา, สัมภาษณ์ 2549)

ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2546 ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม ชุมชนลุ่มน้ำแม่วางมีผู้นำ ผู้รู้หลากหลาย กระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆ ทั้งในระดับที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้มีรวบรวมเป็นเครือข่ายครูภูมิปัญญาจำนวน 20 กว่าท่านร่วมกันดำเนินการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน โดยมีการดำเนินงานภายใต้โครงการอู๋สอนหลานสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นแม่วาง จนปัจจุบันเป็นการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น มีบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากสังคม เช่น พ่อหลวงจอนิ โอโตะเฮา ปราชญ์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและพ่ออู๋ใจคำ ตาปัญญา ครูภูมิปัญญาด้านการใช้ของเล่นพื้นบ้านเป็นสื่อการถ่ายทอดด้านคุณธรรมให้ลูกหลาน จนได้รับยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย และยังมีผู้รู้ ผู้นำในวัยกลางคนที่เป็นทั้งผู้นำชาวบ้านที่บางส่วนได้รับการยอมรับจากชุมชนให้เป็นผู้นำทางการเช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนองค์กรชุมชนต่างๆ พร้อมกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ รวมทั้งมีผู้นำทางศาสนาพระสงฆ์ ครูในสถานศึกษาที่มีความสนใจจัดการเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน และได้มีส่วนร่วมกับเครือข่ายผู้รู้ครูภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มผู้นำชาวนาชาวไร่และปัญญาชนในท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้การต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยรวมตัวกันในนามกลุ่มสันป่าตอง-แม่วางเสวนา ที่ดำเนินกิจกรรมการให้การเรียนรู้ด้านการเมือง เรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน ในวิธีประชาธิปไตย นอกจากนี้ชุมชนลุ่มน้ำแม่วางยังคงมีผู้นำเครือข่ายเยาวชนจำนวนหนึ่ง

ที่มาจาก การเรียนรู้ร่วมกับกระบวนการรวมตัวการจัดการปัญหา ร่วมกับผู้นำชุมชน แต่ก็มีค่อนข้าง จะจำกัด และแม้จะมีผู้รู้ ผู้นำที่หลากหลาย แต่ก็มิได้อยู่อย่างกระจัดกระจาย ขาดการพัฒนา กลไกที่จะ จัดการให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ ผู้รู้ ผู้นำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จากสถานการณ์ดังกล่าวสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน(สรพ.) มูลนิธิ พัฒนาภาคเหนือเห็นว่าหากชุมชนลุ่มน้ำวางมีพัฒนา กลไกและกระบวนการจัดการที่มีความชัดเจน และมีศักยภาพที่จะประสานเชื่อมโยงจัดการให้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนลุ่มน้ำวาง ได้มีการสร้าง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในแต่ละชุมชน แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ละฐานระบบนิเวศวิทยา เดียวกันพร้อมทั้งกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในเชิงแนวราบในพื้นที่ที่ เข้มข้นมากขึ้น จะทำให้ความเป็นชุมชนลุ่มน้ำวางมีความเข้มแข็ง จึงได้ประสานความร่วมมือกับ องค์กรเครือข่ายสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น วิทยาลัยการจัดการทางสังคม(วจส.) โครงการ สร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข โขงเฮียนสืบสานล้านนา “ดำเนินโครงการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนลุ่มน้ำวาง” เพื่อส่งเสริมองค์กรต่างๆในลุ่มน้ำวางให้ประสาน เชื่อมโยงการจัดการกระบวนการเรียนรู้มาจากชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชนสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเป็น “วิทยาลัยชาวบ้านลุ่มน้ำวาง”ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2547 เป็นต้นมา (นายมนัสชัย สังคมสดีไส, สัมภาษณ์ 2549)

กลุ่มที่เข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำ แม่วางมีดังนี้

กลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบน

การรวมกลุ่มของเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบน เริ่มแรกในปี 2538 เป็นคนหนุ่มสาวชนเผ่า ปกาเกอญอจาก 4 หมู่บ้านเป็นแกนนำในการทำงาน คือ บ้านหนองเต่า บ้านทุ่งหลวง บ้านห้วยอี ค่าง บ้านหนองมณฑา ซึ่งเป็นหมู่บ้านในพื้นที่ใกล้เคียงกันมีความสนิทสนมคุ้นเคยเพราะเคยเข้า ร่วมกิจกรรมภายในชุมชนและช่วยเหลือกันด้านแรงงานมาก่อน นอกจากนั้นยังมีการยึดถือประเพณี วัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ รวมถึงการแต่งกายอย่างเคร่งครัด ได้ทำกิจกรรมหนุนเสริมการ ทำงานของผู้ใหญ่ที่มีการต่อต้านการประกาศเขตอุทยานทับพื้นที่ทำกินเช่น การจัดทำเอกสาร การ ประสานงานกับชุมชนข้างเคียง เมื่อกลุ่มผู้ใหญ่ได้รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายการจัดการทรัพยากรลุ่ม น้ำแม่วางตอนบน กลุ่มเยาวชนก็มีการรวมตัวกันทำงานโดยมีเยาวชนทั้งที่เรียนอยู่ในระดับ มัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาและเยาวชนที่จบการศึกษาแล้วทำงานภายในชุมชน มีแกนนำใน การประสานงานของกลุ่มประมาณ 15 คน ส่วนสมาชิกเป็นเยาวชนของแต่ละหมู่บ้านต่อมา ก็เริ่มมี กิจกรรมเป็นของกลุ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. หนุนเสริมการทำงานในการต่อต้านการประกาศเขตอุทยานทับพื้นที่ทำกิน
2. รวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ ของกลุ่มเยาวชนเอง

กิจกรรม

1. ร่วมกันทำกิจกรรมในด้านดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำแนวกันไฟ การบวชป่า การสืบชะตาดิน น้ำ ป่า การร่วมงานมหกรรมแหล่งเรียนรู้บ้านทุ่งหลวง การอนุรักษ์ป่าชุมชน
2. ฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การอ้อทา การพ่อนดาบ
3. ร่วมส่งเสริมอาชีพภายในชุมชน เช่น ร่วมพัฒนากระบวนการจัดตั้งธนาคาร โค กระบือ ร่วมส่งเสริมอาชีพด้านเกษตรอินทรีย์

กลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่าง

1. กลุ่มเยาวชนจากศูนย์ข่าวเยาวชน

กลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนบ้านกาดวิทยาคม มีสมาชิกประมาณ 20 คน ได้รวมกลุ่มเพื่อจัดทำข่าวที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเผยแพร่ให้กับชุมชนและชุมชนอื่น วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลด้านต่างๆ ภายในชุมชนลุ่มน้ำแม่วาง
2. ฝึกการทำงานด้านการสื่อสาร

กิจกรรม

1. จัดทำข่าวที่เกิดขึ้นภายในชุมชนลุ่มน้ำแม่วาง
2. ร่วมทำงานกับผู้สื่อข่าวท้องถิ่นเพื่อฝึกประสบการณ์ของตนเอง

2. กลุ่มเยาวชนจากฐานโครงการอู๋ยสอนหลาน

กลุ่มเยาวชนที่มีความสนใจในกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจากโครงการอู๋ยสอนหลานที่จัดตั้งในปี 2539 มีแกนนำกลุ่มประมาณ 10 คนส่วนสมาชิกในแต่ละช่วงมีไม่แน่นอนเพราะเมื่อเรียนจบก็จะออกไปคนที่สนใจใหม่ๆ ก็จะเข้ามา เป็นกลุ่มเยาวชนอาศัยอยู่ใกล้พื้นที่จัดโครงการคือ บ้านพันตน บ้านกิวแลป่าเป้า บ้านใหม่ปางเดิม บ้านทุ่งปี่ มาเรียนรู้จากโครงการและร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เรียนรู้และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจากโครงการอู๋ยสอนหลาน
2. ร่วมเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มและสืบสานงานจากผู้อาวุโสในชุมชน

3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในวัยที่แตกต่างกัน

กิจกรรม

1. ร่วมกิจกรรมของโครงการอุ้ยสอนหลาน เช่น การทำของเล่น การเล่นเกมพื้นเมือง การจักสาน การทำเครื่องปั้นดินเผา

2. เผยแพร่ความรู้ให้กับบุคคลที่สนใจทั้งภายในและภายนอกชุมชน

3. กลุ่มเยาวชนจากฐานพระสงฆ์

กลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้นจากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนจากพระ วัดจำลองและวัดหัวริน เป็นกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนบ้านกาดวิทยาคม โรงเรียนบ้านหัวริน เมื่อเรียนแล้วมีความผูกพันกับพระและมีบริเวณบ้านใกล้กับวัดจึงได้มาช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในวัดและเข้าร่วมกิจกรรมกับพระสงฆ์ มีแกนนำกลุ่มประมาณ 10 คน

วัตถุประสงค์

1. เรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรม คำสอนของศาสนาพุทธ

2. ช่วยเหลือกิจกรรมของพระภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

กิจกรรม

1. ร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในวัด เช่น การเทศน์มหาชาติ การจัดงานวันสงกรานต์ งานวันลอยกระทง

2. ร่วมกิจกรรมของชุมชนที่พระสงฆ์ได้เข้าร่วม เช่น การบวชป่า การสืบชะตาดินน้ำป่า

4. กลุ่มเยาวชนจากฐานวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชนคนลุ่มน้ำวางได้จัดขึ้นในปี 2547 และมีกลุ่มที่เข้าไปดำเนินรายการหลากหลายรวมทั้งเยาวชนภายในชุมชนที่เรียนอยู่ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาและที่เรียนจบแล้วทำงานภายในชุมชน มีสมาชิกประมาณ 10 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อเผยแพร่ พัฒนาและกระจายเสียงสู่ชุมชนของตนเอง

2. เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ

กิจกรรม

1. เป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนคนลุ่มน้ำวาง

2. เป็นพิธีกรในงานต่างๆ ของชุมชน

3. ร่วมกิจกรรมภายในชุมชน เช่น การจัดงานต่างๆ การปลูกป่า การบวชป่า

โดยการรวม กลุ่มของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางนั้น มีองค์กรที่ให้การหนุนเสริมคือ วิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วาง ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มองค์กรภายในชุมชนลุ่มน้ำแม่วาง ดังนี้ เครือข่าย พระสงฆ์ เครือข่ายการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำวางตอนบน เครือข่ายองค์กรเหมืองฝาย ครัวภูมิปัญญา อัยสอนหลาน กลุ่มสันป่าตอง – แม่วางเสวนา กลุ่มอำพัน สภาวัฒนธรรม ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลแม่วาง ได้มีส่วนในการหนุนเสริมกิจกรรมเยาวชนให้มีความสำคัญและเปิดโอกาสให้ เยาวชนได้มีส่วนร่วมกับชุมชนและแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์ เรียนรู้ แลกเปลี่ยนการทำงาน ร่วมกัน รวมถึงการพัฒนาทักษะของตนเองอย่างเต็มที่ เป็นการส่งเสริมความมั่นใจ กล้าแสดงออก ให้กับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง สร้างแกนนำเยาวชนที่มีความสามารถที่หลากหลายตามความถนัดของ ตนเองและเป็นที่ยอมรับของบุคคล หน่วยงานต่างๆ เมื่อเกิดความร่วมมือในระดับเครือข่ายก็มีการ เชื่อมประสานการทำงานในการปกป้อง ดูแล แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเยาวชนให้เกิดการรับรู้ และเรียนรู้ร่วมกันในวง กว้างนำไปสู่ขยายการทำงานร่วมกันมากขึ้นและนำไปสู่พลังของเครือข่ายเยาวชนที่มีเป้าหมาย ทำงานร่วมกันในระดับลุ่มน้ำ

ความพยายามในการสนับสนุนการรวมกลุ่มเยาวชน ของเครือข่ายมีความสอดคล้องกับ ความต้องการของเยาวชนดังกล่าว ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนอยู่ แล้ว ประกอบกับการเรียนรู้ และการส่งเสริมประสบการณ์จากบริบทภายในชุมชน อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านองค์กรที่ให้การสนับสนุน เยาวชนและด้านความสัมพันธ์ระหว่างกันของเยาวชน ทำให้เยาวชนเริ่มสนใจและมารวมตัวกัน เป็นกลุ่มเยาวชนได้สำเร็จ โดยมีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การรณรงค์การป้องกัน โรคเอดส์ การพัฒนาอาชีพ และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นการทำกิจกรรมที่ร่วมกัน ดำเนินการในครั้งนั้น

จากการที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า จุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มของเยาวชนนั้น ไม่ได้เกิดจาก การรวมกลุ่มของเยาวชนเองในระยะแรก แต่ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้ง หรือการจุดประกายจาก กลุ่ม องค์กรต่างๆ ที่เป็นการสร้าง ปูพื้นฐานความสัมพันธ์ ประกอบกับพฤติกรรมความต้องการของ เยาวชนซึ่งอยู่ในวัยรุ่น ที่ต้องการแสดงออก รวมกลุ่มและทำกิจกรรม แรงผลักดันจากบุคคลใน องค์กร กลุ่มต่างๆ เป็นจุดกำเนิดของการรวมตัวกันของเยาวชนในครั้งนี้

2. พัฒนาการของเครือข่าย

การรวมกลุ่มของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง ได้มีการพัฒนาการจากการรวมกลุ่มของเยาวชนในชุมชนแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติเป็นการรวมกันของเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบนซึ่งเป็นชาวปกากะญอมีพื้นที่อยู่ในเขตป่าประสบปัญหาการถูกประกาศเขตอุทยานทับที่ทำกินจึงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือและประสานงานการทำงานของผู้ใหญ่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เครือข่ายการจัดตั้ง เป็นการรวมกันของเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างที่มีการรวมกลุ่มเมื่อมีกิจกรรมภายในชุมชน หรือจากที่นโยบายของภาครัฐในกิจกรรมเช่น การแข่งกีฬา การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด โรคเอดส์ โดยสมาชิกไม่ได้แสดงความคิดเห็นจึงเป็นรวมตัวชั่วคราวชั่วคราวไม่มีความต่อเนื่อง

3. เครือข่ายวิวัฒนาการเป็นการรวมกันของเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบนและตอนล่างซึ่งในแรกเริ่มมิได้ถูกจัดตั้งโดยตรงและมีได้เป็นไปตามธรรมชาติแต่เป็นการผสมผสานโดยเกิดจากการรวมกลุ่มของแกนนำในลักษณะหลวมๆ เพื่อเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ในด้านต่างๆ ภายในลุ่มน้ำไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนนัก เมื่อได้มีการร่วมกันทำกิจกรรมและได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มแม่ข่ายทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดเป็นเครือข่ายเยาวชนมีการประชุมหารือเพื่อเลือกประธานและคณะกรรมการมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ มีการวางแผนงานและกำหนดกิจกรรมขึ้น

การรวมกลุ่มของเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางมีพัฒนาการของกลุ่มแบ่งได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ช่วงแรกปลายปี 2547 หลังจากการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนมีทั้งกลุ่มแกนนำเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างและตอนบน รวมเป็นคณะทำงานรวมเป็นคณะกรรมการอย่างหลวมๆ โดยมีสมาชิกจากกลุ่มต่างๆ ที่เข้าร่วมและในการประสานงานระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงของการก่อสร้างกลุ่มเยาวชนการดำเนินงานยังคงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจดำเนินการและเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวิทยาลัยชาวบ้าน ที่ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายในการบริหารจัดการ กลุ่มเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มที่ทำงาน การดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยจากความสัมพันธ์ขององค์กรหลักในชุมชนเป็นตัวเชื่อมประสานสัมพันธ์ ความเชื่อถือในการดำเนินการของกลุ่มเยาวชนในขณะนั้นยังไม่เป็นที่ปรากฏ การดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนในระยะแรกยังไม่เป็นรูปเป็นร่างหรือมีแบบแผนที่ชัดเจนเนื่องจากสมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการทำงาน กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมด้านการจัดกีฬา การรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด และการรณรงค์การป้องกันโรคเอดส์ เป็นประเด็นหลักของการทำงาน แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ละเลยกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม เนื่องจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่เกิดขึ้นกับองค์กรภายนอก ปัญหาที่เกิดขึ้นใน
 ระยะนี้คือสมาชิกยังไม่มี ความคุ้นเคยกันมากนักทำให้การทำกิจกรรมร่วมกันยังไม่เห็นชัดเจน และ
 ขาดแกนนำเยาวชนในการประสานงาน สถานที่ประสานงานของเครือข่ายยังไม่มี รวมทั้งความ
 คิดเห็นของแต่ละกลุ่มยังไม่เชื่อมประสานกันเพราะแต่ละกลุ่มที่มาด้วยกันต่างก็มีวัตถุประสงค์ที่
 แตกต่างกัน

ระยะที่สอง ต้นปี 2548 เป็นต้นมา หลังจากที่ได้ร่วมดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มอื่นๆ ภายใน
 ชุมชนทำให้สมาชิกเริ่มสนิทสนมและคุ้นเคยกันมากขึ้นและมีการใช้วัดจำลองเป็นศูนย์ประสานงาน
 และได้เริ่มขยายตัว มีบทบาทมากขึ้นทั้งในระดับภายในและภายนอกชุมชน และมีกิจกรรม
 โครงการต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะการประสานเครือข่ายกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่มวิทยาลัยจาว
 บ้านทำให้งานของเครือข่ายมีมากขึ้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและประธานจากตัวแทนเยาวชนที่
 มีความเป็นผู้นำ และเพื่อนสมาชิกด้วยกันเห็นว่ามีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และขอช่วยเหลือ
 งานด้านต่างๆ ในชุมชน ที่สำคัญคือมีประสบการณ์ในการทำงาน ร่วมกับองค์กรต่างๆ ทั้งภายใน
 และภายนอกชุมชนมาแล้ว โดยจัดประชุมตัวแทนเยาวชนในกลุ่มน้ำเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์
 แผนงานและกิจกรรมต่างๆ ขึ้น กิจกรรมของกลุ่มเยาวชนในระยะนี้ได้เริ่มมีการขยายงานของกลุ่ม
 วางโครงสร้างการบริหารงาน กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และมีความชัดเจนของการทำงาน
 มากขึ้น จากการที่กลุ่มเยาวชนได้มีการประชุมพบปะกันบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในคณะกรรมการกลุ่ม
 ได้เริ่มดำเนินการสร้างเครือข่ายเยาวชนขึ้นจากการจัดทำกิจกรรมการพบปะเยาวชน กิจกรรมเวที
 เสวนาเยาวชน ในกลุ่มน้ำแม่วางเพื่อเผยแพร่แนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม สร้างเวทีร่วมของการ
 พัฒนาชุมชนในกลุ่มเยาวชนและทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะองค์กร
 ท้องถิ่นของแม่วางมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้แก่ เครือข่ายวิทยาลัยจาวบ้าน
 กลุ่มน้ำแม่วาง ปัญหาอุปสรรคในช่วงนี้ คือ ระยะเวลาการทำกิจกรรมว่างไม่ตรงกัน จึงต้องใช้เวลา
 วันหยุดต่างๆ และช่วงหยุดเสาร์-อาทิตย์ กลุ่มแกนนำบางคนต้องไปศึกษาต่อที่อื่นและบางคนก็
 แต่งงานมีครอบครัว และทำให้สมาชิกในกลุ่มลดจำนวนลง แต่ก็มีการมาแทนที่ของเยาวชนรุ่นใหม่
 แต่ยังไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก (แกนนำเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

สรุปได้ว่าพัฒนาการของความเป็นกลุ่มเยาวชนนั้นไม่ได้หยุดนิ่ง แต่มีการเคลื่อนไหวอยู่
 ตลอดเวลา โดยอาศัยจากผู้นำที่มีความสามารถ และเป็นนักคิด นักกิจกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการ
 ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม องค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน การขัดเกลาอบรมทาง
 สังคมจากสถาบันต่างๆ ทางสังคม ที่เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการสร้างกลุ่ม

สร้างเครือข่ายทางความคิดและความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชนอย่างต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

3. วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

จากการเกิดเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำวางขึ้น เป็นการรวมตัวของเยาวชนทั้งลุ่มน้ำแม่วางตอนบนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนปกากะญอ และเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนล่างเป็นกลุ่มคนเมือง จากพัฒนาการของกลุ่มที่มีความชัดเจนขึ้น มีการจัดการประชุมเพื่อแต่งตั้งประธานและคณะกรรมการในการทำหน้าที่ต่างๆ การรวมกลุ่มได้มีแนวคิดมาจากการต้องการให้มีกระบวนการขับเคลื่อนงานพัฒนาคนและชุมชนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่องค์กรชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางเป็นกลไกหลักในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักความเป็นตัวตนของตนเองรู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น การรู้เท่าทันสังคมโลกภายนอกและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว รวมถึงการมีการจัดการวิถีชีวิตวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน

ระยะแรกยังไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีเพียงการพบปะพูดคุยกันเพื่อสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยและสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และร่วมประสานงานและเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมของวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำวาง เพื่อศึกษาเรียนรู้ สังเกตการทำงาน หาประสบการณ์การดำเนินงานเพื่อพัฒนากลุ่ม แต่ก็เริ่มที่จะมีการพูดคุยกันเพื่อสร้างกลุ่มให้มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน

ระยะที่สองเมื่อมีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจนจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนขึ้นดังนี้

1. เพื่อปลูกจิตสำนึกและความตระหนักให้กับเยาวชนในการรักท้องถิ่น
2. เพื่อเสริมศักยภาพแกนนำเด็กและเยาวชนในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
3. เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียนในการทำงานเพื่อท้องถิ่น
4. เพื่อพัฒนารูปแบบการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในชุมชน

นอกจากนั้นเพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้นจึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม
3. ด้านสื่อ

4. ด้านส่งเสริมอาชีพ

5. สภาเยาวชน

(สภาเยาวชนลุ่มน้ำวาง, 2548)

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ของเครือข่ายที่ได้กำหนดขึ้นเป็นความต้องการของกลุ่มเยาวชนเพื่อจะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนซึ่งมาจากลักษณะของเยาวชนซึ่งเป็นวัยที่ต้องการแสดงออกในด้านความคิดที่อิสระและสามารถตัดสินใจในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งมีอุดมการณ์มีความเชื่อมั่นและพยายามอย่างสูง นอกจากนั้นกลุ่มเยาวชนยังมีความสนใจอย่างกว้างขวางพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาดำเนินกิจกรรมโดยเกิดจากความคิดตัวของเยาวชนเอง

4. การดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย

เยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง เมื่อได้รวมกลุ่มกันก็ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและได้ริเริ่มกิจกรรมของตนเองแบ่งออกได้ ดังนี้

ระยะแรกเป็นการทำงานประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรในชุมชนซึ่งเป็นในระดับกลุ่มย่อย จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่เยาวชนได้ดำเนินการมาตั้งแต่เริ่มตั้งกลุ่มนั้นจะมีกิจกรรมที่แตกต่างอย่างหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้เป็นไปตามความสนใจและสภาพแวดล้อมของชุมชน มีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมและตามความต้องการของเยาวชนได้แก่

1) กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การร่วมงานมหกรรมแหล่งเรียนรู้บ้านทุ่งหลวง การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ การอนุรักษ์ป่าชุมชน กลุ่มกิจกรรมลักษณะนี้มีอย่างหลากหลายในเครือข่ายซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้นำมาเป็นประเด็นหลักในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ เป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเยาวชนร่วมกับชุมชน มีการนำมาเป็นแบบอย่างการดำเนินกิจกรรมโดยมีการประยุกต์นำเอาพิธีกรรมทางศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอนุรักษ์ คือ การสืบทอดดิน น้ำ ป่าและการบวชป่า การทำแนวกันไฟ

2) กิจกรรมด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ การเล่นดนตรีพื้นเมือง กลุ่มเยาวชนเองได้มีแกนนำหรือสมาชิกที่มีความสามารถเป็นพื้นฐานมีการสอดแทรกแนวคิดการอนุรักษ์ในกิจกรรมดังกล่าวรวมทั้งมีการส่วนร่วมในการสืบทอดมรดกทางด้านศิลปกรรมวัฒนธรรมของชุมชนตลอดช่วงว่างระหว่างวัย ระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชน ที่มีตัวเยาวชนทำหน้าที่

เป็นสื่อกลางการสนทนา สืบทอดแนวความคิดทางด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวให้ยังคงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

3) **กิจกรรมด้านสื่อ การรณรงค์ต่อต้าน ประชาสัมพันธ์** ได้แก่ การรณรงค์ การต่อต้าน และประชาสัมพันธ์เรื่องเอดส์ ทรัพยากรธรรมชาติ ยาเสพติด ซึ่งเป็นรณรงค์ในวันสำคัญต่างๆ เป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังของเยาวชนในการรักษาป้องกันการแพร่ระบาดของปัญหาต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน และสังคม กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เยาวชนมักจะทำร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เยาวชนมักจะนำมาใช้ดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปรับทราบถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น

4) **กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพ** ได้แก่ การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำของเล่น เป็นอาชีพพื้นฐานของชุมชนที่สร้างเสริมรายได้แก่กลุ่มเยาวชน และสามารถพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้กับเยาวชน

ระยะที่สองกลุ่มเริ่มมีโครงสร้างของกลุ่ม มีประธาน คณะกรรมการ วัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ในการทำงานรวมทั้งได้รับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจึงมีกิจกรรมที่ร่วมกันปรึกษาหารือและดำเนินการของกลุ่มเอง ซึ่งเป็นในระดับกลุ่มใหญ่การดำเนินกิจกรรมได้มีทั้งแบบดั้งเดิมและประยุกต์ โดยนำกิจกรรมที่เคยร่วมทำมาและเป็นกิจกรรมที่เพิ่มเติมมาจากการที่กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์มากขึ้น กิจกรรมมีความหลากหลายและสมาชิกภายในกลุ่มเยาวชนได้มารวมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ โดยแบ่งได้ดังนี้

1) **กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** การร่วมปลูกป่าที่ป่าไม้แดงเป็นประจำทุกปีและมีการสืบชะตาดิน น้ำ ป่า รวมถึงพิธีการบวชป่า การนำแนวกันไฟในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนและการจัดค่ายเยาวชนศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่บ้านทุ่งหลวงซึ่งนอกจากจะเป็นกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนแล้ว ยังเป็นการสร้างความสนิทสนมของสมาชิกในเครือข่ายและเป็นการเพิ่มสมาชิกในเครือข่าย ร่วมพิธีกรรมการเลี้ยงผีฝ่ายและผีขุนน้ำซึ่งทำให้เยาวชนได้รับรู้พิธีกรรมของชุมชน

2) **กิจกรรมด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม** ร่วมพิธีดำหัวปีใหม่ผู้สูงอายุ ณ โครงการอุ้ยสอนหลาน ซึ่งเป็นสถานที่เรียนการเล่นดนตรีพื้นเมือง การทำของเล่น การทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสดงความกตัญญูต่อผู้อาวุโสและครูบาอาจารย์

3) **กิจกรรมด้านสื่อ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์** เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่สามารถสื่อสารกับบุคคลและองค์กรอื่นได้ เช่น การร่วมเผยแพร่กิจกรรมในงานเปิดบ้านวิชาการที่โรงเรียนบ้านกาด การจัดรายการวิทยุ ณ จุดปฏิบัติการณ์เรียนรู้วิทยุชุมชนลุ่มน้ำวางซึ่งมีทั้งภาษาเมืองและภาษาปกา

เกอะญอ รวมทั้งร่วมอบรมการเขียนข่าวและการอบรมงานเขียนเพื่อสื่อสารกับสังคมและได้เขียนบทความลงวารสารศาสน์กรัณท์กลุ่มน้ำวางการใช้สื่อเพื่อให้การติดต่อสื่อสารกันระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่มเกิดความต่อเนื่องและมีความชัดเจน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างเครือข่ายทางกิจกรรม และความคิด

4) กิจกรรมด้านส่งเสริมอาชีพ มีการร่วมพัฒนากระบวนการจัดตั้งธนาคารโค กระบือ ร่วมส่งเสริมอาชีพด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพและประยุกต์ใช้ในการทำมาหากินในอนาคตต่อไปเมื่อเป็นผู้ใหญ่

5) กิจกรรมสภายาวชน ได้มีการจัดกิจกรรมเช่น เวทีเยาวชน การประชุม พบปะกันเพื่อพูดคุย กิจกรรมการอบรม ค่ายสิ่งแวดล้อม การประชุม การได้พูดคุยแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกชุมชนมักอยู่ในกระบวนการทำงานของกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักและการมีส่วนร่วมทั้งภายในกลุ่ม รวมทั้งชุมชน นอกจากนั้นงานสภายาวชนยังได้วางแผนการขยายกลุ่มเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เยาวชนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทดแทนรุ่นที่ออกไปและเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเครือข่ายด้วย (กลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง, สัมภาษณ์ 2548)

สรุปว่ารูปแบบการทำงานของเยาวชนนั้นเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ และส่งผลให้ชุมชนและกลุ่มเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี รูปแบบการดำเนินกิจกรรมของเยาวชนในลักษณะนี้ ทำให้บทบาทของเยาวชนในชุมชน และองค์กรต่างๆ มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการได้รับความร่วมมือจากชุมชน กลุ่มและองค์กรในภาครัฐและเอกชนที่จะให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชน

5. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่าย

หลังจากมีการรวมกลุ่มของเยาวชนเครือข่ายลุ่มน้ำแม่วางเพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชนด้านต่างๆ และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วาง มีดังนี้

ช่วงระยะแรกของกลุ่ม กลุ่มเยาวชนจะมีการพบปะพูดคุยระหว่างกลุ่ม ณ ศูนย์ประสานงานกลุ่มที่วัดจำลอง เมื่อมีการจัดกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของกลุ่มอื่นและสมาชิกของกลุ่มจะร่วมเสนอแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มที่จะเข้าร่วมกับกลุ่ม

ต่างๆ ในชุมชน เนื่องจากกลุ่มยังเป็นอยู่ในช่วงก่อตั้ง จึงยังไม่มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนมากนัก และไม่มีระเบียบแบบแผนในการดำเนินงาน

กิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มเครือข่ายเยาวชนได้เข้าร่วมได้แก่

1. การสืบชะตา ดิน น้ำ ป่า ซึ่งจัดขึ้นโดยวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วางบริเวณป่าไม้แดง
2. การปลูกป่าและปล่อยสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำต่อจากการสืบชะตาและทำในวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญของชาติ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ร่วมกับวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วาง
3. ร่วมพิธีกรรมเลี้ยงผีฝาย ผีขุนน้ำ กับกลุ่มเหมืองฝายลุ่มน้ำแม่วาง
4. ร่วมทำแนวกันไฟในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนกับประชาชนในหมู่บ้านทุ่งหลวง บ้านหนองเต่า บ้านห้วยอีค่าง บ้านหนองมณฑา
5. ร่วมงานมหกรรมแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมภูมิปัญญาชุมชนทุ่งหลวงและงานมหกรรมแหล่งเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. ร่วมจัดการป่าชุมชนภายในหมู่บ้านต่างๆ ที่ตนเองอาศัยอยู่ในชุมชน ส่วนต่างชุมชนก็เข้าร่วมในกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น
7. การศึกษาดูงานภายนอกชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ ที่ จังหวัดลำพูน และจังหวัดเชียงราย ร่วมกับกลุ่มวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วาง

ช่วงระยะที่สองของกลุ่ม หลังจากทีกลุ่มได้มีโครงสร้างของกลุ่มและวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมด้านต่างๆ ก็มีกระบวนการกลุ่มในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนได้ร่วมจัดการประชุมกลุ่มเยาวชนทุกๆ เดือน นอกจากนั้นยังมีการร่วมกิจกรรมประชาคมหมู่บ้าน การพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวคิดเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ จากบุคคลสำคัญในชุมชน ผู้อาวุโส นักวิชาการ พระสงฆ์ แกนนำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งแกนนำกลุ่มเยาวชนในชุมชนที่มีความคิดที่แตกต่างไปรวมทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ สำหรับการมองปัญหาของกลุ่มเยาวชนยังขาดความชัดเจน จำเป็นที่จะต้องมียุคคลอื่น หรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกที่จะเข้ามาช่วยเป็นที่ปรึกษา ร่วมวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการมองปัญหาและรับรู้ปัญหาร่วมกัน ตลอดจนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและเสนอทางออกของปัญหาที่มีความสอดคล้องและต้องการของกลุ่มเยาวชนและชุมชน

2. หลังจากมีการประชุมกันบ่อยขึ้นสร้างความสนิทสนมภายในกลุ่มและสมาชิกก็เริ่มมีการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมภายในกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น การวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมโดยการประชุม พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

บทบาทของประธานกลุ่มทำหน้าที่ในการเสนอประเด็นต่างๆ ในกลุ่มได้ช่วยกันคิดวางแผน เสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรมอย่างเสรี ซึ่งอาจมีข้อขัดแย้งกันบ้างทางความคิดแต่สมาชิกภายในกลุ่มก็สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ ความร่วมมือในการวางแผนดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนส่งผลให้กลุ่มเยาวชนได้มีแนวทางการทำงานที่ชัดเจน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในกลุ่มมากขึ้น

3. การหาทุนปฏิบัติกิจกรรม กลุ่มเยาวชนได้ขอสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ซึ่งจะมีการปฏิบัติกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรที่เป็นเจ้าของทุนและหากเยาวชนต้องการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมแล้วก็จะนำเอาประเด็นด้านการสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมไปในกิจกรรมโครงการซึ่งรูปแบบโดยมากที่กลุ่มเยาวชนใช้จะเน้นการจัดค่าย การศึกษาดูงาน เป็นกิจกรรมที่เยาวชนมักจะนำมาให้ใช้เพื่อพัฒนา กลุ่มและชุมชน

4. การดำเนินกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเครือข่ายเยาวชนได้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ

1) รูปแบบการจัดการตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนที่มีมาแต่เดิม มีดังนี้
- ร่วมพิธีกรรมเลี้ยงผีผาย ผีขุนน้ำ กับกลุ่มเหมืองฝายลุ่มน้ำแม่วาง บทบาทของเยาวชนคือจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในพิธีรวมทั้งบริการอาหารและเครื่องดื่มให้กับผู้ร่วมงานซึ่งเป็นการเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยดูแลรักษาปกป้องผลผลิตในชุมชนและการเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ แสดงความกตัญญูรู้คุณธรรมชาติ

- ร่วมทำแนวกันไฟในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่วางตอนบนนอกจากการช่วยชุมชนทำแนวกันไฟแล้วยังมีการประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม

- ฟื้นฟูการ่อทาของปกากะญอ ของกลุ่มเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางตอนบน ที่เกี่ยวกับการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนกับธรรมชาติ ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกจิตสำนึกในการดำรงอยู่อย่างสอดคล้องและสมดุลร่วมกับธรรมชาติรอบข้างซึ่งไม่ว่าจะเป็นนิทานหรือคำสั่งสอนล้วนเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางสรรพสิ่งเช่น สัตว์ ป่า ดิน ไม้ ชนเผ่า ข้าว สิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นอันเดียวกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกและเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีในให้กับคนรุ่นต่อไปได้ประพฤติปฏิบัติตาม

2) รูปแบบการจัดการแบบประยุกต์

- การสืบชะตา ดิน น้ำ ป่า ซึ่งจัดขึ้นโดยวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วางบริเวณป่าไม้แดง บพทาทของเยาวชนได้เข้าร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ในพิธี เช่น การจัดบริเวณงาน การ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้

- การบวชป่า ปลุกป่าและปล่อยสัตว์น้ำ ร่วมกับวิทยาลัยจาวบ้านลุ่มน้ำแม่วาง บพทาทของ เยาวชนคือการเตรียมพันธุ์ไม้ การเตรียมสัตว์น้ำที่จะปล่อย โดยประสานงานขอความร่วมมือจาก หน่วยงานต่างๆ

- ร่วมจัดการป่าชุมชนภายในหมู่บ้านต่างๆ ที่ตนเองอาศัยอยู่ในชุมชน บพทาทคือการเข้า ประชุมแสดงความคิดเห็นในการออกกฎระเบียบ ร่วมตรวจตราบริเวณป่าชุมชน

- การจัดค่ายเชิงอนุรักษ์เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่บ้านทุ่งหลวงซึ่งเป็นกิจกรรมที่ ทางกลุ่มวางแผนและดำเนินการเอง สร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนในเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำวาง ตอนบนและล่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านทรัพยากรเพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติเกิดการอนุรักษ์ห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ คนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้

- การฝึกอบรมนักข่าว นักจัดรายการวิทยุเพื่อสื่อสารกับชุมชนของตน ร่วมกับวิทยุชุมชน คนลุ่มน้ำวาง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เยาวชนมักจะนำมาใช้ดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไป รับทราบถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และตระหนักถึงปัญหาเพื่อมีแนวคิดและร่วมกันแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งเป็นการให้สังคมรับรู้ถึงการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อเพิ่ม สมาชิก

- การศึกษาดูงานภายนอกชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติซึ่งกลุ่มเยาวชนได้วางแผนและ ดำเนินการเอง ที่อำเภอแม่ต้า จังหวัดพะเยา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมของเยาวชนต่างพื้นที่เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนและนำสิ่งที่พบเจอเป็น ประโยชน์มาประยุกต์ใช้กับชุมชนรวมทั้งเป็นการสร้างแนวร่วมทางความคิดที่ก่อเกิดการดำเนินการ ร่วมกัน

5. หลังจากนั้นกลุ่มเยาวชนจะมีการประชุมเพื่อตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมว่ามีความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือ มีข้อบกพร่องด้านใด และประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น บางครั้งก็จะเป็นการพูดคุยกันในวันเสาร์-อาทิตย์หรือหลังเลิกเรียน สำหรับในด้านการประเมินผล กิจกรรมนั้น เยาวชนไม่ได้ทำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วก็ไม่ได้จัดทำเป็นหลักฐาน ทำให้ตรวจสอบได้ยาก (แกนนำเยาวชน, สัมภาษณ์ 2549)

จากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนลุ่มน้ำแม่วางจะเป็นกระบวนการกลุ่มที่มีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกขั้นตอน คือ มีการจัดการประชุมเพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผนจัดการ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และการติดตามประเมินผลและมีรูปแบบการจัดการทั้งแบบจัดการตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนที่มีมาแต่เดิม และการจัดการแบบประยุกต์จากที่เยาวชนได้เรียนรู้มาจากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกชุมชนมีทั้งการดำเนินการร่วมกับกลุ่มอื่นและของกลุ่มเครือข่ายเอง

6. ผลการดำเนินกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่าย

การดำเนินกิจกรรมในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มผลที่เกิดขึ้นมีการแบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะแรกการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเป็นการเข้าไปร่วมประสานงานช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มอื่น ผลที่ได้เป็นการสร้างความตระหนัก รักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสะสมประสบการณ์ของสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อริเริ่มการทำงานผ่านประสบการณ์ เปิดโอกาสได้มีส่วนร่วมในเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของชุมชน ให้ชุมชนได้รู้จักกลุ่มและแนวทางการทำงานของกลุ่ม

ระยะที่สองผลจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนได้แก่

เยาวชนมีความรู้สึกรักหวงแหนและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นพร้อมที่จะดูแลให้คงอยู่กับชุมชนสืบต่อไป กิจกรรมอันเป็นผลจากความคิดริเริ่มของกลุ่มเยาวชนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเองได้ องค์กรชุมชนให้การยอมรับ ทำให้กลุ่มเยาวชนได้รับโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ การร่วมเป็นคณะกรรมการในหน่วยงานวิฑูชุมชน คณะกรรมการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำแม่วาง การดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนมีการกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม ที่มีความชัดเจนมากขึ้น มีการวางแผน แนวทางในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างชัดเจนในแต่ละปีและมีการพัฒนาความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม นอกจากนั้นเยาวชนสามารถดำเนินการเขียนโครงการ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ จนได้รับการสนับสนุนจากองค์กรทั้งในภาครัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชน ช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ แก่เยาวชน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และความกล้าในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเยาวชน

จากการดำเนินกิจกรรมของเยาวชนที่เลือกสรรรูปแบบของกิจกรรมมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนและกลุ่มเยาวชนเองจนปรากฏเป็นผลงานที่

ได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งนี้ เป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกได้ถึง พื้นฐานกระบวนการเรียนรู้จาก บริบทด้านต่างๆ อันได้แก่ การได้รับการสนับสนุนองค์กร หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ความ เป็นเครือข่ายกลุ่ม องค์กร รวมไปถึงบริบทของชุมชนทั้งในสิ่งแวดล้อมและด้านสถาบันต่างๆ ทาง สังคมที่มีส่วนในการกล่อมเกลา เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีส่วนสัมพันธ์ต่อการสร้างเจตคติ ทักษะ พิสัยที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมของเยาวชน ต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่าง ดียิ่ง ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ และรูปแบบในการจัดการด้วยกลุ่มของเยาวชน เองอันเป็นการสืบสานความยั่งยืนแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในอนาคต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved